

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

Здійснено оцінку ефективності виробництва м'яса птиці у сільськогосподарських підприємствах Центрального Полісся та обґрунтовано пропозиції щодо її підвищення

Постановка проблеми. Економічний розвиток будь-якої країни значною мірою залежить від вирішення проблеми забезпечення населення необхідною продовольчою продукцією. Протягом останніх років все більш помітним стає питання споживання продуктів тваринництва, насамперед м'яса та м'ясопродуктів, молока та молокопродуктів як основних носіїв білка. Занепад тваринницької галузі та непрозорість ринкових відносин сприяли стрімкому зростанню цін на дану продукцію. Можливість швидкого нарощування та постачання цінних продуктів харчування до споживача можна здійснити за рахунок птахівничої галузі. З цією метою необхідно вивчити ефективність діяльності птахівничих підприємств з врахуванням нових напрямів організації виробництва в даній галузі.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. Питання економічної ефективності виробництва продукції птахівництва привернули увагу ряду вітчизняних вчених. Зокрема, А.І. Вертіччук дослідив сучасний стан птахівництва в Україні [1], Б.А. Мельник, вважаючи продукцію птахівництва конкурентоспроможною, завдяки швидкості обороту капіталу і окупності вкладених коштів, визначає стратегію розвитку промислового птахівництва в Україні [3, 4], Л.Г. Лавренко визначив потребу у фінансових ресурсах птахівничих господарств м'ясного напрямку [2] та ін.. Однак, соціально-економічні умови функціонування галузі постійно змінюються, а, відповідно, і ефективність виробництва продукції птахівництва має тенденцію до змін. Особливими такі умови є зважаючи на територіальне розміщення підприємств, що вимагає пошуку унікальних чинників впливу на їх господарську діяльність.

Метою дослідження є оцінка ефективності виробництва м'яса птиці в сільськогосподарських

підприємствах Центрального Полісся і обґрунтування пропозицій з її підвищення.

Об'єкти та методика досліджень. Об'єктом дослідження є процес виробництва та оцінка його ефективності в птахівничих підприємствах.

Методика досліджень. У процесі дослідження використано комплекс методів, що дозволило одержати науково обґрунтовані результати. Зокрема, загальнонаукові методи: індукції і дедукції, узагальнення, системного аналізу явищ; використання статистико-економічного методу дало змогу узагальнити дані щодо результативності виробництва основної продукції птахівництва, абстрактно-логічного – для опрацювання літературних джерел та узагальнення, формулювання висновків.

Результати досліджень. Останніми роками прослідковується суттєве скорочення пропозиції продукції тваринництва, а саме м'яса великої рогатої худоби та свиней. Внаслідок цього відбулося стрімке збільшення ціни на дану продукцію – в той час коли ціна на м'ясо птиці залишалася майже не змінною. Це стало основним чинником зміни споживчих вподобань на користь дієтичного м'яса птиці. За таких умов, у структурі виробництва м'яса всіх видів м'ясо птиці із 14,6 % у 1990 р. до кінця 2007 р. збільшилося більш ніж у два рази і становило 35,7 % (рис. 1).

Незважаючи на те, що обсяги виробництва продукції птахівництва в цілому по Україні збільшилися, більшість підприємств даного напрямку працюють збитково. Птахопідприємства Київської та Житомирської області представлені значною кількістю самостійних підприємств, що прагнуть зміцнити власне економічне становище. За період 2005-2007 рр. господарства з виробництва м'яса птиці наростили обсяги виробництва продукції на 58,3 %, а, відповідно і реалізували в 2007 р. на 48,5 % більше, а ніж у 2005 р. (табл. 1).

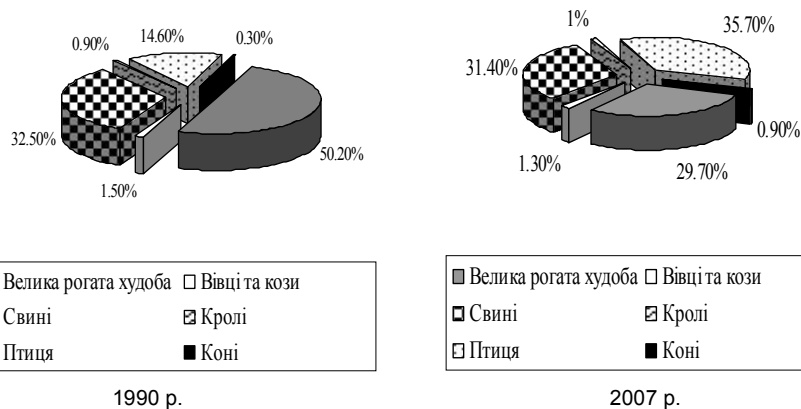

Рис. 1. Структура виробництва м'яса за видами в усіх категоріях господарств

Однак, якщо рівень рентабельності у 2005 р. становив 8,7 %, то починаючи з 2006 р. підприємства

стали працювати збитково. За два останніх роки даний показник змінився від 3,6 % у 2006 р. до 9,8 % у 2007 р.

Таблиця 1. Економічна ефективність виробництва м'яса птиці

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2007 р. у % до 2005 р., рази
Обсяги виробництва продукції, тис. ц	124,7	165,7	193,7	158,3
Реалізовано м'яса, (з врахуванням залишків минулого року), тис. ц	131,0	159,4	191,5	148,5
Рівень товарності, %	105,1	96,2	98,7	93,9
Виручка від реалізації, млн. грн.	187,1	299,1	380,0	у 2,0 р. більше
Середня ціна реалізації 1 ц. м'яса,	1428,2	1876,4	1984,3	138,9
Собівартість реалізованої продукції, млн. грн.	172,1	310,2	421,3	у 2,4 р. більше
Собівартість 1 ц. м'яса, грн.	1313,7	1946,0	2200,0	у 1,7 р. більше
Прибуток (збиток), млн. грн.	15,0	- 11,1	- 41,3	у 2,8 р. менше
Рівень рентабельності, %	8,7	- 3,6	- 9,8	у 1,1 р. менше

*Розраховано за даними Держкомстату та Головного управління статистики Житомирської області

Таке явище відбулося внаслідок різкого підвищення собівартості реалізованої продукції у 2,4 р. у 2007 р. порівняно із 2005 р. Разом з цим, корегування рівня рентабельності у 2005 р. значною мірою відбулося внаслідок високого рівня товарності (105,1%). Це зумовлено особливостями процесу виробництва і реалізації продукції птахівництва. Підприємства володіють розвинутою складською інфраструктурою і мають можливість формувати запаси, які реалізують у наступному звітному періоді. У зв'язку з цим, у 2005 р.

птахопідприємства реалізували на 6,3 тис. ц. більше виробленої продукції, що сприяло збільшенню рівню прибутковості зазначених господарств (табл. 1).

Характеризуючи діяльність даних підприємств, варто зазначити, що Київська область входить до трійки лідерів з виробництва даної продукції. На її території зосереджено близько 38 господарств даного напрямку, серед яких виділяється АТЗТ "Миронівський хлібопродукт" (ТМ "Наша ряба") головним конкурентом якого є ЗАТ "Комплекс Агромарс" (ТМ "Гаврилівські курчата") [1].

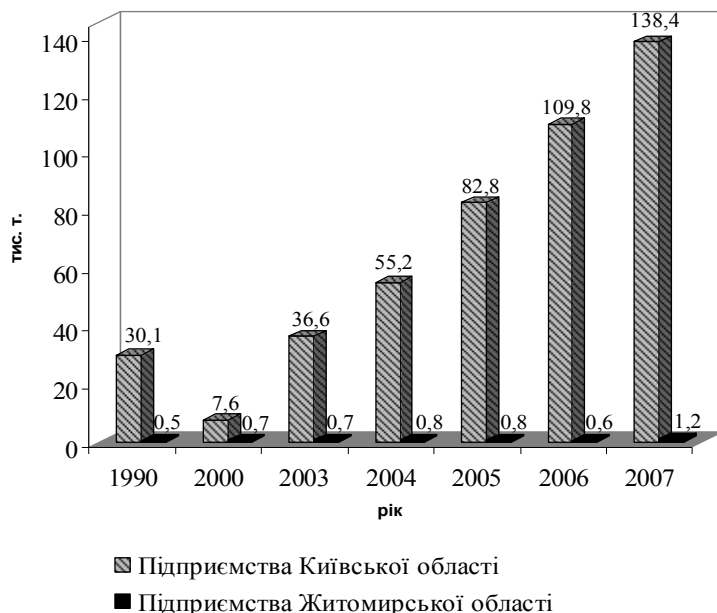

Рис. 2. Динаміка виробництва м'яса птиці господарствами усіх категорій [6]

Значна частина продукції птахівництва підприємств Київської області широко розподіляється по різним регіонам країни. Житомирська область не є виключенням, більшу половину її внутрішнього птахівничого ринку займає продукція сусіднього регіону, так як обсяг виробництва даного товару у цій області практично не перевищує рівня 1 т в рік (окрім 2007 р., коли даний показник становив 1,2 тис. т) (рис. 2). Основною причиною цього стали призупинення, а в деяких районах закриття птахопідприємств, які виробляли м'ясо птиці. Такому явищу сприяли ряд чинників, серед яких, недосконалий менеджмент, високі виробничі витрати і постійна нестача обігових коштів. Окрім цього, більшість господарств під тиском конкуруючих підприємств інших регіонів переспеціалізувалися із виробництва м'яса птиці на виробництво харчових яєць.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Проведене дослідження вказує на те, що підприємства птахівничої галузі Центрального Полісся, незважаючи на збільшення обсягів виробництва м'яса птиці, в останні роки працюють збитково. Лише у 2005 р. рівень рентабельності становив 8,7%, у послідовні роки, під дією низки факторів - даний показник змінився від - 3,6% у 2006 р. до - 9,8% у 2007 р.

Тому, в міру економічного зростання, вважається за доцільне використовувати стратегію, зорієнтовану на формування можливостей та використання механізмів ефективного розвитку птахо підприємств на регіональному рівні. За такого підходу варто проводити значну організаційну роботу по відродженню зруйнованої спеціалізації птахо господарств в м'ясному птахівництві, які працювали на промисловій основі. Зміцнити матеріально-технічну базу, створити умови надання комплексам та птахо господарствам можливість одержання пільгових кредитів.

Обов'язковою умовою для нормального функціонування галузі має бути безперервність та достатність грошових ресурсів.

Список використаної літератури:

1. Вербицький С. Птахівництво: сучасний стан і прогнози / С. Вербицький, В. Шевченко // Птахівництво. – 2008. – № 9. – С. 4-7.
2. Вертійчук А.І. Стан птахівництва в Україні // Ефективне Птахівництво. – 2008. – № 11(47). – С. 4-5.
3. Лавренюк Л.Г. Визначення потреби у фінансових ресурсах птахівничих господарств м'ясного напрямку // Економіка АПК. – 2005. – № 3. – С. 79-80.
4. Мельник Б.А. Конкуренентоспроможність і маркетингові дослідження ринку м'яса птиці в Україні // Економіка АПК. – 2005. – № 9. – С. 112-119.
5. Мельник Б.А. Економіка, організація та стратегія розвитку промислового птахівництва в Україні: монографія / Б.А. Мельник. – 2006 – К.: "Поліграфіко", 2006. – 219 с.
6. Перспектива збільшення виробництва птицеводческой продукції // Агрперспектива. – 2004. – № 6. – С. 39-41.
7. Сільське господарство України 2007 / за ред. Ю.М. Остапчука; Держкомстат України. – К., 2008. – 391 с.
8. Тваринництво України 2007: Стат. зб. / Держкомстат України. – К., 2008. – 235 с.

РУСАК Олена Петрівна – аспірантка Житомирського національного агроекологічного університету

Наукові інтереси:
– економічний аналіз;
– статистика

